

Inhoud

- 7 Kaarten & plattegronden
- 9 Woord vooraf

1 11 Stukjes Frankrijk, opgevisst door Engeland

- 12 Bloemen, vogels, vissen
- 12 Bevolking: padden versus ezels
- 15 Religie
- 16 Taal: van Frans naar Engels
- 17 Bestuur en staatsinrichting
- 21 Economie
- 21 Culinaire tweedeling

2 25 Geschiedenis in een notendop

- 26 Eerste menselijke sporen
- 27 Missionarissen
- 27 Een deel van Normandië
- 28 Keuze voor Engeland
- 29 Aanvallen van Frankrijk
- 30 Godsdienstvervolgingen
- 30 Engelse burgeroorlog
- 31 Gevaren vanuit Frankrijk
- 32 Technische vooruitgang in de 19de eeuw
- 32 Eerste Wereldoorlog
- 34 De Duitse bezetting
- 35 Naoorlogse ontwikkelingen

3 39 Jersey

- 40 Landschap
- 42 Middelen van bestaan
- 42 St. Helier
- 54 St. Lawrence
- 57 St. Brelade
- 63 St. Peter

- 65 St. Ouen
- 67 St. Mary
- 70 St. John
- 70 Trinity
- 72 St. Martin
- 74 St. Saviour
- 78 Grouville
- 80 St. Clement

4 87 Guernsey

- 88 Baaien, vestingen en forten
- 89 Tomaten, toerisme en geld
- 92 St. Peter Port
- 103 St. Martin
- 108 St. Andrew
- 111 Forest
- 111 Torteval
- 112 St. Peter-in-the-Wood
- 115 St. Saviour
- 115 Castel
- 118 Vale
- 119 St. Sampson

5 127 Herm

- 128 Een terugblik
- 132 Jethou
- 132 Een rondje Herm

6 139 Sark

- 140 Van feodaal systeem tot democratie
- 145 Van de haven naar The Hill
- 147 Seigneurie
- 149 Noord- en westkust
- 150 Brecqhou

151 La Coupée

152 Little Sark

7 **155 Alderney**

156 Strategische ligging

157 St. Anne

163 Breakwater

163 Een rondje Alderney

i **170 Algemene informatie**

r **177 Register**

ROSE & CROWN

Woord vooraf

‘Le pays est beau, le peuple est bon, l’histoire est fière. La côte sauvage est majestueuse.’

Aan deze lofzang op de Kanaaleilanden van de hand van de Franse schrijver Victor Hugo (1802–1885) valt nauwelijks iets toe te voegen. Wie naar de Kanaaleilanden reist, zal het zelf ontdekken: het is een mooi land dat wordt bewoond door aardige mensen, die trots zijn op hun geschiedenis. Dat laatste kan de vakantieganger van nu zelfs met meer recht vaststellen dan Hugo in zijn tijd. De Kanaaleilanden werden tijdens de Tweede Wereldoorlog immers als het enige Engelse grondgebied door de Duitsers bezet. Hoe de eilanders zich door deze rampzalige periode heensloegen, wordt getoond in verschillende musea.

En Victor Hugo overdrijft niet eens als hij het woeste landschap ten slotte ‘majestueus’ noemt. De Kanaaleilanden hebben kilometerslange kusten met grillige rotsformaties, steile klippen en gevaarlijke riffen. Vooral in het voorjaar en de vroege zomer, als er talloze bloemen en planten in bloei staan, kunnen hier prachtige wandelingen worden gemaakt. Daarnaast zijn er de nodige rustige baaien en stranden waar alle vormen van watersport kunnen worden beoefend.

Het aardige van de Kanaaleilanden is ook dat het getouwtrek om dit grondgebied tussen Engeland en Frankrijk tal van sporen heeft nagelaten. Van Engelse forten en vestingen ter verdediging tegen Franse aanvallen tot een uitstekende Franse keuken naast een degelijke Britse. Na enige tijd tot het Franse Normandië te hebben behoord, is de archipel al vanaf het einde van de 12de eeuw trouw aan de Britse Kroon. Niettemin bleef de bevolking eeuwenlang het Normandische dialect spreken. Het Engels werd pas in 1921 de officiële taal, met als resultaat dat je vaak Franse namen tegenkomt die op zijn Engels worden uitgesproken en dat straatnamen bijvoorbeeld dikwijls tweetalig zijn.

Karin Evers

Sark

6

Een wereld van dieven en moordenaars, van plunderaars en piraten. Zo ongeveer karakteriseerde de vermaarde schrijver Rabelais de eilanden Sark en Herm in zijn Pantagruel (1532). Sterker nog, hij adviseerde zijn lezers er nooit heen te gaan, want de bewoners zouden jongetjes doden voor het vlees. 'Erger dan kannibalen' waren die eilanders. Gewoontegetrouw overdreef Rabelais, maar een feit is dat Sark in zijn tijd nagenoeg onbewoond was en daardoor een zekere aantrekkingskracht had op gespuis.

Wie het idyllische eiland tegenwoordig bezoekt, en dat is zeker aan te bevelen, zal versteld staan van de schoonheid en de rust.

< De Seigneurie met tuin.

Zo word je van de haven naar The Hill (en terug) vervoerd.

VAN FEODAAL SYSTEEM TOT DEMOCRATIE

Nadat St. Magloire er in de 6de eeuw zijn hoofdkwartier had gevestigd en een klooster had gesticht, bleef Sark eeuwenlang vrijwel uitsluitend bewoond door monniken. Tijdens de Normandische overheersing viel de abdij onder die van de Mont St. Michel. De Honderdjarige Oorlog maakte echter een definitief einde aan die eeuwenlange monastieke toewijding. Die onzekere oorlogstijd maakte het leven voor de kloostergemeenschap ondraaglijk. Ongeveer halverwege de 14de eeuw waren alle kloosterlingen naar Frankrijk gevlucht; van hun kloosterlijke gebouwen resteert bijna niks meer.

Kolonisatie

De eeuwen die volgden gaven, zoals gezegd, voedsel aan de bloederige verhalen van Rabelais en anderen. Pas in 1656 werd alles anders. Toen besloot Elizabeth I Sark te laten koloniseren. En zij vond Helier de Carteret, een seigneur uit Jersey, bereid deze taak op zich te nemen.

Hij vestigde zich op Sark samen met 39 andere families die allemaal een stuk land in leen kregen, een zogenoemd *tenement*. Behalve dat die families een deel van de opbrengsten moesten afdragen, dienden ze ook zorg te dragen voor de verdediging van de kust en één met een musket uitgeruste man te leveren. Dit feodale systeem, met zijn 40 tenements, functioneerde tot herfst 2006. De laatste feodale heerser was Michael Beaumont, de kleinzoon

Sark

van de geliefde, maar ongemakkelijke Dame of Sark, Sybil Hathaway (zie kader p. 142). Gedurende de bijna halve eeuw dat zij Dame was, duldde zij geen auto's, vliegtuigen of helikopters op het eiland. Toen de dokter tijdens haar regime een auto importeerde, mocht deze blijven op slechts één voorwaarde: hij moest hem laten trekken door paarden.

Dame Sybils kleinzoon beloofde te proberen dit strenge verkeersbeleid voort te zetten, hoewel hij minder natuurlijk gezag had dan zijn grootmoeder in haar tijd. Niettemin lukte het tot nog toe: het eiland is uitsluitend lopend, fietsend of met een paard-en-wagen te verkennen.

Democratie

Tot voor kort hadden de Seigneur en de landeigenaren automatisch zitting in het parlement, de *Court of Chief Pleas*. Maar een referendum in oktober 2006 maakte duidelijk dat de eilandbewoners een einde wilden maken aan

Sybil Hathaway in 1927.

DAME SYBIL HATHAWAY

Sybil Hathaway, een feodaal heerseres *par excellence*, werd in 1884 geboren als Sybil Mary Collings. Haar verbluffende doorzettingsvermogen openbaarde zich al vroeg. Ze liep slecht, omdat haar ene been langer was dan het andere. Zij overwon de hinder van die handicap door eindeloos

over kliffen te klauteren. Ook ander tijdverdrijf in haar jeugd, zoals jagen op konijnen, zwemmen, op ezels rijden, maakte haar tot de strijd lustige vrouw, die op 17-jarige leeftijd door haar vader de Seigneurie werd uitgegooid, omdat ze trouwplannen had. Conform haar aard zette Sybil gewoon door: ze huwde haar Dudley Beaumont in Londen. Ze kregen samen zeven kinderen voordat Beaumont in 1918 stierf aan de Spaanse griep.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog maakte Sybil zich verdienstelijk als verpleegster, eerst in Londen, later ook in Duitsland, waar ze de taal leerde. Haar vader, met wie ze zich inmiddels had verzoend, volgde ze in 1927 op. Als Dame of Sark trouwde ze twee jaar later met Robert (Bob) Hathaway, een man die uitstekend bij haar paste: een Amerikaan die zich tot Engelsman had laten naturaliseren uit protest tegen de drooglegging in de Verenigde Staten.

Het stel werd het meest op de proef gesteld tijdens de Tweede Wereldoorlog. Ze adviseerden de bewoners de onvermijdelijke bezetting zo dapper mogelijk het hoofd te bieden. Toen Sark in het voorjaar van 1941 door 500 Duitsers werd bezet, wisten ze aanvankelijk een redelijk bestaan voor de eilandbewoners te handhaven. Ze probeerden de mensen te helpen waar ze maar konden, terwijl Sybil bij de top van de Duitsers het nodige respect afdwong door een strenge, autoritaire houding, daartoe in staat gesteld door haar opgedane kennis van het Duits.

Maar na verloop van tijd verslechterde de situatie als gevolg van voedselgebrek. Een aantal eilandbewoners werd bovendien overgebracht naar Duitse kampen en het eiland raakte bezaaid met landmijnen. Ook Bob Hathaway werd in 1943 gedeporteerd, maar zou na de oorlog veilig terugkeren.

Toen Engelse troepen in mei 1945 Sark bevrijdden, hees Sybil Hathaway naast de Union Jack ook de Stars and Stripes ter ere van haar man.

Bob Hathaway stierf in 1954, Sybil overleefde hem nog 20 jaar. In 1978 verscheen haar biografie, van de hand van Barbara Stoney: *Sybil, Dame of Sark*.

La Coupée.

het eeuwenoude en achterhaalde feodale systeem. Met 234 stemmen vóór en 184 tegen werd besloten dat Sark voortaan een democratie zou zijn en de leden voor de Court dus gekozen zouden worden. Vooralsnog blijft de Seigneur wel op zijn plaats, maar is zijn functie wat meer honorair. Of zijn zoon hem als Seigneur zal opvolgen, is onduidelijk. Wellicht prefereert de bevolking van Sark in de toekomst wel een gekozen president.

Bestuur

Naast de Court of Chief Pleas zijn er op Sark een *Greffier* en een *Treasurer*, functies die worden vervuld door één of twee leden van de Chief Pleas. De Greffier houdt de officiële notulen bij, de Treasurer bewaakt de schatkist. Beiden hebben geen stemrecht, evenmin als de *Prévôt*, die zich onder andere onledig houdt met het innen van boetes en het toezien op het juist uitvoeren van toegekende gevangenisstraffen.

Als politie heeft Sark zijn *Constable*, met als plaatsvervanger de *Vingtenier*, die de Constable na een jaar dienst opvolgt. Dan wordt een nieuwe Vingtenier aangesteld door de Chief Pleas. Zo komen bijna alle mannelijke eilandbewoners ooit weleens aan de beurt om politiediensten te vervullen. In de drukke zomermaanden kan de *Seneschal* meer eilandbewoners als tijdelijke politiemensen aanstellen.